

Nyheter från Radiomuseet

Nr 63, 1 april 2014

Världens största Titanicutställning i Halmstad

Den 15 apr-31 aug visas världens största Titanicutställning på Halmstads Arena. Introduktion till denna påkostade utställning kan man få via denna länk:

http://www.halmstadarena.se/evenemang/evenemangskalender/evenemangsarkiv/15apr31a_uqtitanictheexhibition.5.24e058341414f076857ac4.html

En verkligt efterlängtd återkomst

Gothia Big Band med Lisbeth Kilander återkommer till Radiomuseet lördagen den 26 april och spelar mellan 12.00-14.00.

Välkommen till Radiomuseet! Lyssna och njut av härlig swingmusik!

MORSETELEGRAFEN

I vårt förra nummer frågade vi vad är detta för en morsetelegraf och fick omedelbart tre intressanta svar.

Karl-Gustav Strid, Karlstad, skriver:

Det var roligt att se telegrafapparaten i den vackra trälådan. Jag har undrat ibland om någon sådan har överlevt till vår tid och rentav om man skulle kunna bli ägare till en sådan.

Detta är "transportabel telegrafapparat typ MD 100", tillverkad av L. M. Ericsson & Co. Man finner den t.ex. i firmans Huvudkatalog, 6:e editionen, section M ("Apparater för telefonering och telegrafering i fält"), 1910. Jag skulle gissa, att modellen är tillkommen redan omkring 1890.

Jag bifogar två bilder; den ena klippte jag ur katalogen, den andra har jag vid något tillfälle hämtat på nätet.

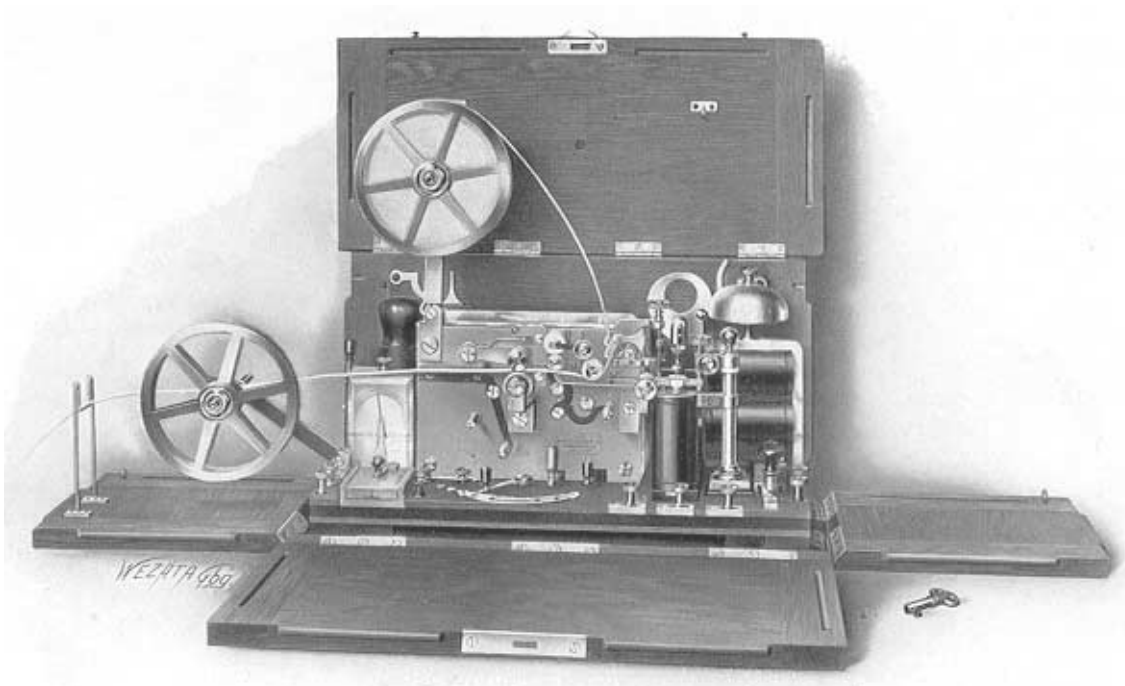
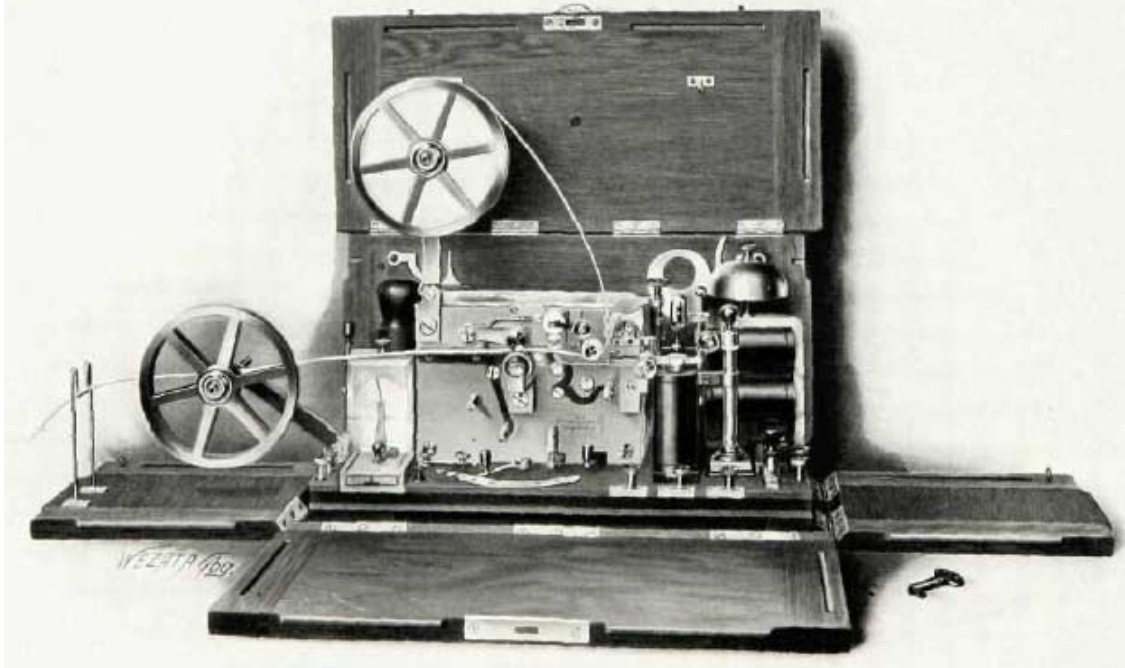
Jag noterar att Kungl. Telegrafverkets emblem finns präglad på apparatlådans framsida. Detta talar för att apparaten på sin tid har använts inom Telegrafverket.

Karl-Gustav Strid
kgstridab@gmail.com

Transportabel telegrafapparat

Typ MD 100

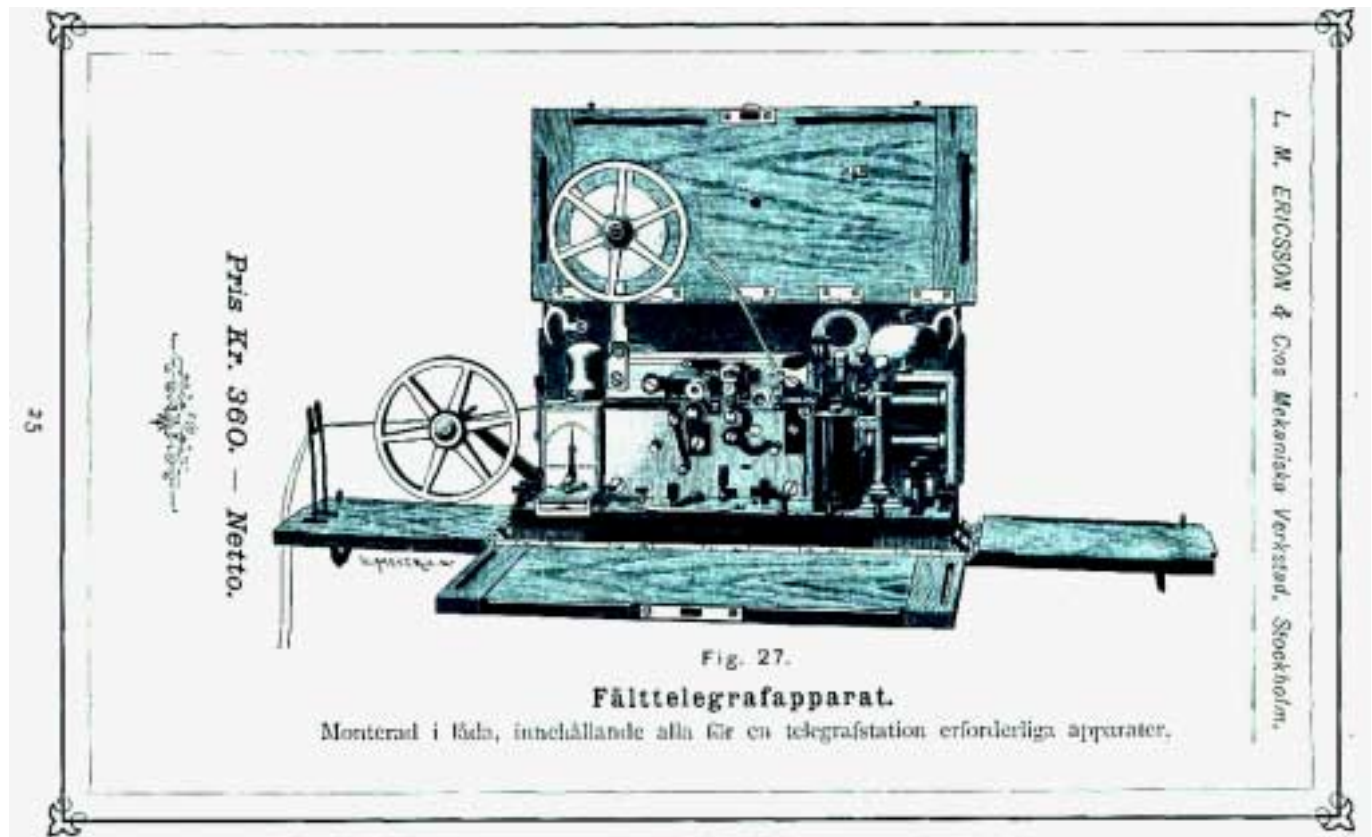
(N:o 850 enl. föreg. kat.)

Bengt Svensson, Stockholm, skriver:

Det är en militär fälttelegraf från mitten av 1880. Bifogar katalogutdrag från LM Ericsson år 1889. Jag har också en i fint skick.

Hälsningar,
Bengt Svensson, SMØUGV

L. M. ERICSSON & C:os Mekaniska Verkstad, Stockholm.

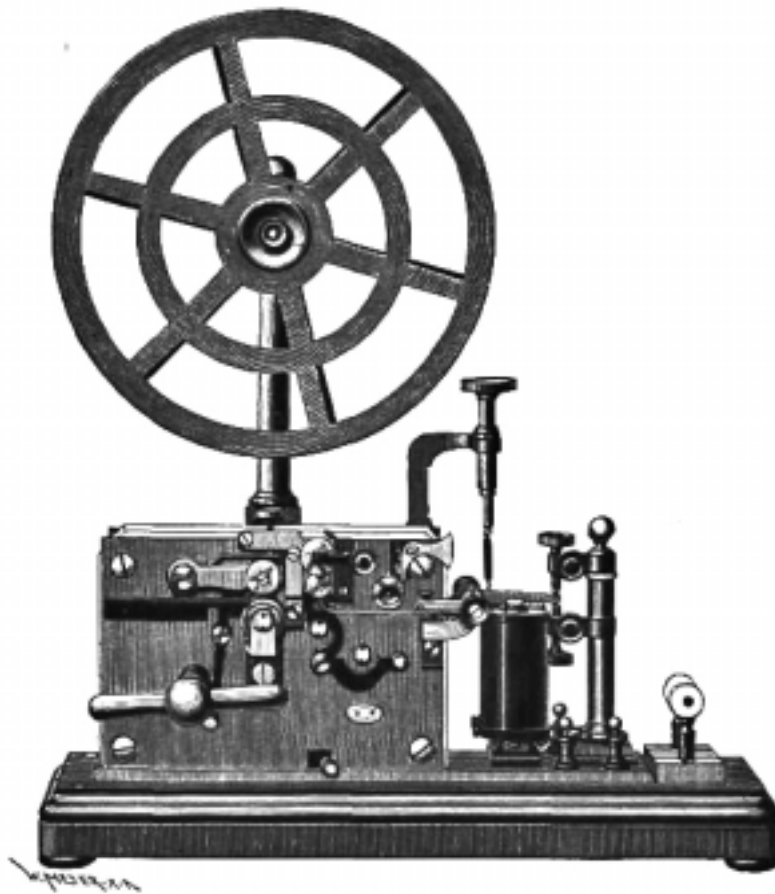

Fig. 21.

Skrifmaskin (Morse).

Pris med öfverdragning och pachytrop Kr. 215. — Netto.

„ „ „ utan „ „ 200. — „

L. M. ERICSSON & C:os Mekaniska Verkstad, Stockholm.

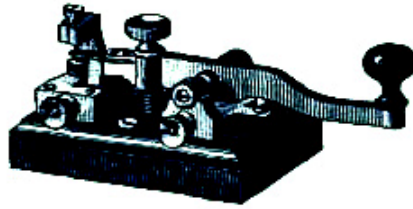

Fig. 22.

Tangent.

Pris med moderatör Kr. 30. — Netto.

» utan » » 22. — »

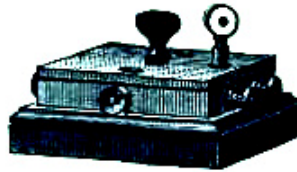

Fig. 23.

Åskledare för 2 linier.

Pris Kr. 20. — Netto.

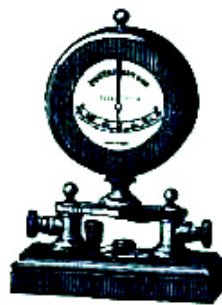

Fig. 24.

Galvanoskop.

Pris Kr. 18. — Netto.

L. M. ERICSSON & C:os Mekaniska Verkstad, Stockholm.

Fig. 25.

Pappersupprullningshjul.

Pris Kr. 12. — Netto.

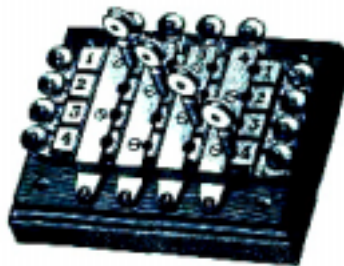

Fig. 26.

Linievexlar.

Öfverdragningsströmledare		Kr. 18. — Netto.
Callauds (s. k. Meidingers) stapel pr st.	>	1,50. >
Zinkeylinder till d:o	>	0,40. >
Blypol > d:o	>	0,60. >

Kenneth Wikberg, Göteborg, skriver:

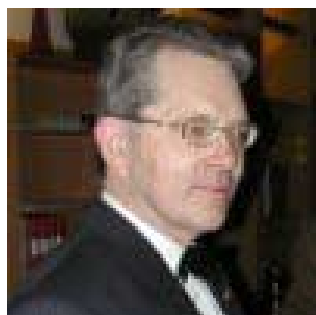
Beträffande telegrafapparaten så tror inte jag att denna är gjord av Ericsson. Finns Ericssons namn på apparaten. Mina kunskaper efter att ha samlat telegrafnycklar sedan 70-talet- säger mig att jag tror att det är en Fransk apparat gjord av firma Digney.

Se bifogad länk:

<file:///C:/Documents%20and%20Settings/Administrator/Skrivbord/Telegraph%20Instruments%20of%20Europe.htm>

Kenneth Wikberg

ken.doer@telia.com

Så till frågan, vem uppfann radion

Här kommer ett svar från Karl-Gustav Strid på Magnus Hansens fråga Nr:s marsnummer

Jag läste Din förfrågan i "Nyheter från Radiomuseet". Att reda ut prioritetsförhållandena är inte helt enkelt -- det hände mycket åren runt 1895. Många förslag till trådlös kommunikation kom upp i slutet av 1800-talet, och flera av dessa finns beskrivna i patent, som aldrig kommit att omsättas i fungerande kommunikationssystem.

Både Popov och Marconi föregås av den engelske fysikern Oliver Lodge. Redan 1891–1892 hade Lodge använt Branlys rör (för vilket han införde namnet "kohärer") som en känslig detektor för hertziska vågor. I en minnesvärd föreläsning i Royal Institution 1894-06-01 ("The Work of Hertz and Some of His Successors") i anledning av Heinrich Hertz' frånfälle demonstrerade han en kombination av Hertz' gnistsändare med en mottagare byggd på Branlys rör.

Föreläsningen åhördes av tidens ledande fysiker, bl.a. professor Augusto Righi från Bologna, som sedan kom att upprepa demonstrationen inför ett auditorium där Guglielmo Marconi ingick. Vad Lodge visade var en faktisk överföring av information trådlöst. Marconis avgörande insats bestod i att han införde antennen, som i realiteten innebar att sändare och mottagare blev avstämda till samma våglängd.

Aleksandr Popov hade -- som jag förstår det -- fått sin inspiration från Lodges vidareutveckling av Hertz' rön. Popovs tidiga arbeten med Branlys rör avsåg en åskdetektor, en anordning för att på avstånd kunna förutsäga annalkande oväder.

År 1894 (eller möjligen 1895) demonstrerade den bengaliske fysikern Jagdish Chandra Bose i Kalkutta trådlös överföring i millimetervågområdet (60 GHz). Jag vet inte om Bose hade åhört Lodges föreläsning, men denna var vid tiden publicerad i Proceedings of the Royal Institution.

Emellertid finner man i litteraturen tidigare beskrivningar av trådlös signalöverföring. Sålunda skall dr Mahlon Loomis i West Virginia redan år 1866 ha överfört signaler genom antenner uppsända med drakar under åskväder. Tyvärr saknas samtida vittnesbörd om experimenten. Loomis erhöll år 1872 det amerikanska patentet 129,971 för sin uppfinning; dessvärre är patentbeskrivningen synnerligen knapphändig och möjliggör ej rekonstruktion av uppfinningen.

Professor Amos Emerson Dolbear vid Tufts University i Massachusetts erhöll år 1886 -- efter praktiska föreläsningar -- det amerikanska patentet 350,299 på en uppfinning av trådlös telegrafi. Jag har tyvärr inte sett patentskriften, men det är belagt i litteraturen att Marconi köpte patentet, eftersom detta eljest skulle ha legat i vägen för honom.

Så: vem uppfann radion?

Karl-Gustav Strid

kgstridab@gmail.com

Magnus Hansen tackar för svaret:

Du tar upp just det som jag ville belysa med artikeln.

Frågan är också, varför står Marconi som uppfinnaren av radion i de flesta historieböcker, trots att andra var före och trots att Marconi stal patent då han var elev hos Tesla.

När Marconi experimenterade med gnistsändare, så experimenterade Tesla med mer komplexa kretsar och kunde fjärrstyra en båt. Sentida rekonstruktioner har visat att Teslas kretsar var betydligt mer komplexa än vad man tidigare trott. USA:s högsta domstol fastslog att Marconi nyttjat Teslas Patent, vilket medförde att Marconis patent ströks.

I de flesta historieböcker hyllas Marconi, i skolor lärs det ut att Marconi uppfann radion osv... Man ska komma ihåg att mycket var och är politik för vem som ska hyllas för samma insatser. USA vill inte hylla ryssar Te.x. Där är glödlampan ett lysande exempel.

Sedan är ju en diskussion var man ska dra gränsen, vad räknas till radio och vad räknas till annat. En del av dem tidiga försöken hade en räckvidd på någon / några meter.

Dolbear skrev i sitt patent att signalerna skickas genom marken (om jag minns rätt).

Om det var så, räknas det då som Radio? Andra påstod att de lyckats med radioöverföring, men saknade vittnen och teknisk dokumentation.

Diskussionen kan föras djupare och bredare som man vill. Men om man ska välja ut en person, som fadern till radion så är min personliga åsikt att Tesla är bättre alternativ än Marconi.

- Han la grunden för den moderna radion.
- Hans försök har blivit teoretiskt och praktiskt bevisade.
- Han har upprepat samma experiment flera gånger med samma resultat.
- Många försök är väldokumenterade.

Varför står Marconi som skaparen av radion i uppslagsverk, i många läromedel, i museer osv, trots domen i USAs högsta domstol. Tesla och andra nämns knappt och oftast inte alls. I de läromedel för universitet jag sett i, nämns Tesla bara i förbifarten för asynkronmotorn och att han fått enheten för magnetisk flödestäthet döpt efter sig. Dolbear har jag läst om i någon äldre uppslagsbok.

Jag kan tillägga att jag inte är säker att just Tesla ska hyllas som nr 1, men att jag tycker av det lilla jag kan, att Tesla är bästa alternativet, om man ska utse en.

Magnus Hansen 070-666 21 49

Privat: atmega@hotmail.se

Företag: magnus.hansen@f-elmek.se

Induktionshällar som störningskälla

"Bara Samsung mobiltelefon är kompatibel med spis från Gorenje"

När kvinnan slog på sin nya spis slogs mobiltelefonen ut. Firman som installerat induktionshällen vände sig till tillverkaren. "Bara Samsung är kompatibla med våra spisar – byt mobil", svarade de", säger elinstallatören till DN.

Spisen som enligt anmälan till Elsäkerhetsverket är av märket Gorenje gav ifrån sig ett surrande så fort den installerats. Elinstallatören ringde Goranjes tekniska support.

– Beskedet var att lite surrande var något man fick räkna med med nya spishällar, säger elinstallatören till DN.

Kvinnan som köpt spisen fick förlika sig med tanken på att framtida måltider tillagades under oväsen. En tid senare fick hon ett telefonsamtal medan hon stod vid grytorna. Det började att spraka och knastra i luren. Störningarna gjorde samtalet omöjligt att föra. Det var dags att ringa upp Gorenje på nytt. Med spisen avslagen.

Den tekniska supporten verkade inte obekant med fenomenet. Rådet var inte att byta spis, utan att byta telefon – bara Samsung fungerade felfritt med modellen i fråga.

– Det lät otroligt i mina öron – det är ju 2014, säger elinstallatören.

Han anser att produkten inte är förenlig med reglerna om elektromagnetisk kompatibilitet (EMC) och har anmält ärendet till Elsäkerhetsverket.

DN kontaktade Gorenje som bekräftar ugnens begränsning.

– Vi har tidigare fått indikationer att Iphone frekvensmässigt ligger på samma specifika frekvens som våra induktionshällar, säger "Erik" på företagets tekniska service.

Avser ni att göra något åt det?

– Det får du höra med marknadsavdelningen om.

Den hänvisade mig till er på teknisk service.

– OK, men då är det utvecklingsavdelningen i Slovenien som kan svara mer på det. Jag kan inte sitta och svamla för dig och ge några falska förhoppningar.

Kan man byta ugnens frekvens?

– Det tror jag inte. Det är ju en viss frekvens på ugnens magnetpoler i kokzonen och med Iphone slår de ut varandra.

Hur fungerar ugnarna med pacemaker?

– Oj, det vågar jag inte svara på. Jag tror över huvud taget att problemet inte funnits så jättelänge.

Robert Holender

robert.holender@dn.se

Årsmötet den 22 mars 2014

Lördagen den 22 mars klockan samlades ett 50-tal medlemmar till årsmöte i Hugo Hammars Sal. Mötet inleddes traditionsenligt med stipendieutdelning av Åke Johansson från *Stiftelsen för forskning och utbildning inom radio- och teletekniken och dess historia*.

Åke Johansson t.h. delar ut eldsjälstipendier till fr.v. Rolf Claesson, Bertil Jeansson och Bo Sörensson.

Rolf Claesson

Ansvarar för Fartygsradioområdet på museet och även skrivit artiklar om detta i Audionen.

Bertil Jeansson

Arbetar sedan några år med reparationer främst på rundradioutrustning, grammofoner och bandspelare.

Bo Sörensson

Är kursansvarig på Radiomuseet och har även försett Radiomuseet med en verkligt modern mellanvågssändare.

Stipendiemottagarna var:

Radiohistoriska Föreningen i Västsverige (Åke Kjellin):

Bidrag för deltagande i Gammelvala 2014 med 8 000 kr (ref nr 45)

Bidrag för deltagande i Bok och Bibliotekmässan 2014 med 10 000 kr (ref nr 46)

Bidrag för anskaffning av mellanvågssändare med 3 000 kr (ref nr 47)

Bidrag för inredning av ny museibutik 6 000kr (ref nr 48)

Bidrag för framtagning av kursmaterial 10 000kr (ref nr 49)

Kurt Ekdahl, Täby Sändaramatörer tilldelas 5 000 kr till minnestavla för Vaxholms radio. (ref nr 43).

Per-Erik Sundström och Maria Ekström tilldelas ett stipendium på 25 000 kr för arbete med att dokumentera Mobitex historia tiden 1986 -1993. (ref nr 44)

Rolf Claesson, Bertil Jeansson och Bo Sörensson tilldelas vardera 5 000 kr för ideellt arbete på Radiomuseet i avsikt att göra museet attraktivt för besökare. (ref nr 50).

Lars G Johansson tilldelas 20 000 kr för bidrag till arbeten med framtagning av kortfilm ("Grimeton i världen"), om äldre radiosändare, samtida med Grimetonsändaren. (Ref. nr 51).

Följande ledamöter valdes under årsmötet:

STYRELSEN

Ordförande: Åke Kjellin

Övriga ledamöter: Bengt Lindberg, Bertil Bengtsson, Jarl Svensson, Lars Lindskog, Matts Brunnegård. Det finns en vakant ordinarieplats i styrelsen.

Suppleanter: Sten Wahlskog, Christer Aronsson.

REVISORER

Anders Granhäll, sammankallande, Sten Sjöberg, René Sjöstrand

VALBEREDNING

Lennart Nilsson, sammankallande, Lars Quiding, Jan Sundberg.

Under kaffepausen serverades traditionsenligt Birger och Lars Anderssons goda smörgåsar.

Kommunikationsradio

Efter årsmötet berättade Åke Kjellin om kommunikationsradions utveckling från 1950 till införandet av mobiltelefonen omkring 1970 och hans engagemang i denna verksamhet under många år. Nedan kan man se den samling av apparater som beskrevs under föredraget.

Viktor Ohlsson lämnar styrelsen

Bild; Lars Lindskog

Viktor Ohlsson var en eldsjäl bakom den lyckade satsningen på Bokmässan 2013

I samband med årsmötet avgick Viktor Ohlsson efter 13 år ur Radiohistoriska Föreningens styrelse. Viktor var föreningens sekreterare från 2001 fram till 2009 då han övertog det ansvarsfulla kassörsskapet från Lennart Nilsson, ett uppdrag som han nu även lämnar.

Viktor blev aktiv på Radiomuseet år 1997. Som ansvarig för viktiga frågor kring datahantering av dokument på Ericsson förde Viktor med sig sina oerhört värdefulla kunskaper till Radiomuseet. Detta visade sig i att han skapade museets första hemsida 1998-01-10 samt byggde upp vår stora databas i FileMaker, där vi inte enbart har medlemsförteckningen utan även de två databaserna för utrustning med RM-nummer och för bibliotek med accessionsnummer.

Viktor har aktivt verkat för att få igång dataregistrering av både utrustning och tryckt material vilket är en viktig del av den grund på vilken Radiomuseets verksamhet vilar.

Viktor har lovat stanna kvar i datagruppen och även fortsätta att som webbansvarig vårda och utveckla Radiomuseets fina hemsida vilket vi alla är mycket tacksamma över.

Lars Lindskog
l.lindskog@hem.utfors.se

Nytt från kursverksamheten

Spektrumanalysatorer, teori och praktisk användning.

Som tidigare meddelats så blir det en andra kurs i detta intressanta ämne, och det blir en veckoslutskurs under april månad, exakt kursdag ännu ej fastställd. Vi har fyra deltagare anmälda men kan ta emot ytterligare två.

Kursen leds av Lennart Nilsson, med mångårig praktisk erfarenhet av att arbeta med spektrumanalysatorer och som har en egen, imponerande samling av sådana instrument. Han behandlar teorin bakom spektrumanalysatorer, att man jobbar med frekvens istället för tid, som vi är vana vid från arbete med oscilloskop. Sedan blir det exempel på hur man praktiskt använder en spektrumanalysator, exempelvis vid konstruktion av filter. Kursen kostar 350 kronor och då ingår en omfattande dokumentation på en CD-skiva.

Kurs i grundläggande reparation av rörradioapparater

En kurs som vi fått många förfrågningar om är en "hands-on" kurs om hur man får liv i en äldre rörradioapparat. Du kanske har ärvt en radio som inte varit i bruk på länge och du vet inte om du vågar stoppa stickkontakten i vägen och vrida på strömbrytaren. Eller så har du jobbat ett tag med en apparat som fortsätter att brumma. På en kurs som kommer till hösten skall vi försöka ge dej praktiska råd om hur man gör en genomgång av en rörradioapparat. Vi har två erfarna lärare, Jesper Karlsson och Bengt Lindberg, och vi hade tänkt börja med två grupper. Troligen blir det tre eller fyra kvällar, och du kommer att få möjlighet att ta med dig din radio som ni gemensamt får försöka återställa till sin forna glans och härlighet. Anmäl dig redan nu om detta verkar vara intressant, så att vi vet hur vi skall disponera våra lärare.

Elektrisk mätteknik, oscilloskopet.

Fortsättningen på Bengt Lindbergs populära kurs i elementär elektrisk mätteknik blir en kurs om hur man använder ett oscilloskop på rätt sätt. Även denna kurs blir en höstkurs, troligen under en helg för att ge dem som har lite längre väg att åka en möjlighet att delta. Oscilloskopet ger oss en möjlighet att "se på spänningen" vilket ger stora möjligheter till trimning och felsökning. Idag finns det bra oscilloskop till rimliga priser, och förkopplingslådor som du kopplar till din PC och som ger dig ett digitalt oscilloskop med så spännande möjligheter som att studera enstaka förlopp. Har du funderat över att skaffa dig ett oscilloskop, eller du kanske redan har ett, och vill bli bättre på att använda det, så gör en föransmälan.

Saknade du någon kurs?

Det finns en oerhörd kunskap om radio och närliggande ämnen hos Radiohistoriska Föreningens medlemmar. Om du skulle vilja lära dig mer om något som intresserar dig, så skall vi hjälpa till att hitta någon som kan ställa upp som lärare. Hör av dig med dina önskemål.

Bo Sörensson

bo@sorensson.se

0730 322 192

Försäljning av komponenter varje onsdag e.m.

Bo Carlsson, som är ansvarig för komponentförsäljningen på Radiomuseet kommer att finnas tillgänglig under onsdag eftermiddag varje vecka för kunder som vill gå in i komponentförrådet och själva se vad som finns där. Andra tider kommer förrådet bara att kunna öppnas om det finns funktionärer som har tid att vara med.

Kurs i morsekodning

USA:s arme presenterar filmen *The Internationell morse Code*. Från år 1966. Filmen är 20 minuter lång.

<https://www.youtube.com/watch?v=R-petiNdCIY&list=FL0zgZwzeJFG0Jh33vvWWO8Q>
https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=R-petiNdCIY

Öppna allmänna guidningar på Radiomuseet

De öppna, allmänna guidningarna varje på Radiomuseet tisdagar mellan 14-15 fortsätter fram till sommaren. Vi har en stående annons inne varje vecka i Guiden i GP men tyvärr kommer den inte inte alltid med så vi får även annonsera ut detta via Radiomuseets hemsida, Facebook och NfR.

Radiomuseets webbplats uppgraderad

Som ni kanske märkt återfinns nu de senaste Facebookinläggen på ingångssidan till Radiomuseets webbplats. Detta för att vi skall slippa underhålla två sidor med aktuella inlägg. De inlägg som tidigare fanns på ingångssidan återfinns nu under rubriken artiklar och här finns i första hand artiklar från Audionen och Nyheter från Radiomuseet.

Nu kan man läsa innehållet på webbplatsen på nästan vilket språk som helst. Detta sker med hjälp av Google translate. Översättningarna blir inte perfekta, men det mesta blir ändå begripligt. Vem som helst kan föreslå en bättre översättning. När man håller markören över en översatt text får man möjlighet till detta. Föreslå gärna bättre översättningar. Förslagen kommer att publiceras så snart de godkänts.

Viktor Ohlsson

viktor.ohlsson@von.pp.se

Webmaster på Radiomuseets webbplats.

Facebook

Jeanette Nilsson och Matts Brunnegård är våra två mycket aktiva redaktörer för Radiomuseets facebook sida. Intresset är stort Det är många som besöker Radiomuseets facebook sida som nu kan ståta med 347 likes, 51 talking about och 71 were here och nu bl. a. med bilder från Bokmässan i Göteborg.

Adressen är som vanligt:

<http://www.facebook.com/home.php?#/pages/Goteborg-Sweden/Radiomuseet/136495834874?ref=ts>

Jeanette Nilsson

jeanette62373@hotmail.com

Matts Brunnegård

gjutaren26@gmail.com

Audionen

Deadline 1 maj 2014

Material till nästa nr av Audionen nr 2 2014 skall vara mig tillhanda torsdagen den 1 maj för att jag skall ha tid att redigera det.

Tänk på att för att få bästa resultat så behöver bilderna vara ca 1-2 MB och i TIF-format.

Skannar du bilder så bör upplösningen vara på 300 ppi eller där omkring.

Notiser i form av en bild med en bra bildtext är värdefulla att få som utfyllnad.

Sven Persson

audionen@radiomuseet.se

Nyheter från Radiomuseet

Deadline är tisdagen den 22 april 2014

Det kom ett mail efter att förra numret 62 av NfR hade sänts ut och visst blir man glad över att läsa detta:

Några läsares hälsningar efter förra numret:

TACK!

Ni gör ett fantastiskt jobb!

Mvh /Rune Grundström SM2EKA

Tack!

Himlans bra att Ni finns!

Leif Sommerman SM6PDS

Ja, som vi tidigare alltid sagt: Vidarebefordra gärna Nyheter från Radiomuseet till vänner och bekanta även de som bor långt borta. Välkomna med bilder, kommentarer och inlägg till Nyheter från Radiomuseet!

Lars Lindskog

l.lindskog@hem.utfors.se

Kloka ord

Men oj då, är vi redan framme?

Lars Lindskog
Redaktör
l.lindskog@hem.utfors.se

Viktor Ohlsson
Webbmaster
viktor.ohlsson@von.pp.se

